

УДК 355.34:378.14

DOI 10.59226/3041-1971.2.2025.23-28

МЕДВІДЬ Юлія Іванівна

кандидат педагогічних наук, старший дослідник,
провідний науковий співробітник науково-організаційного відділу
Київського інституту Національної гвардії України
ORCID ID 0000-0001-9520-787X

ВИЯВЛЕННЯ ЗАЛЕЖНОСТІ ЯКОСТІ ОСВІТИ ВИЩОГО ВІЙСЬКОВОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ВІД ЙОГО НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті за результатами аналізу Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, виявлено нормативну залежність якості освіти вищого військового навчального закладу (ВВНЗ) від його наукової діяльності та синтезовано основні показники наукової діяльності за критеріями оцінювання якості освітніх програм, як-от науково-дослідна робота; акт впровадження в освітній процес; співпраця з іноземним ВВНЗ; науковий гурток курсантів; фахове видання. Визначено регресійну модель залежності якості освітніх програм від значень основних показників наукової діяльності. За результатами експертної оцінки обґрунтовано значення вагових коефіцієнтів основних показників наукової діяльності.

Ключові слова: вищий військовий навчальний заклад; освітня діяльність; наукова діяльність; якість освіти; освітні програми; підготовка майбутніх офіцерів.

Постановка проблеми. В умовах пришвидшеного розвитку технологій, посилення гібридних загроз і динамічного змінення характеру воєнних конфліктів зростають вимоги до підготовки військових фахівців. Вищі військові навчальні заклади (ВВНЗ) відіграють ключову роль у забезпеченні Збройних Сил України та інших військових формувань висококваліфікованими офіцерськими кадрами, здатними до ефективного виконання службово-бойових завдань. При цьому якість освіти у ВВНЗ прямо залежить не лише від освітнього процесу, а й від наукової діяльності як одного з ключових елементів розвитку інтелектуального потенціалу закладу.

Наукова діяльність у ВВНЗ сприяє оновленню змісту підготовки, впровадженню інноваційних підходів, розвитку критичного мислення у майбутніх офіцерів, а також інтеграції здобувачів вищої освіти у професійне наукове середовище.

Практична проблема дослідження полягає у відсутності системного підходу до формування взаємозв'язку між науковою діяльністю та якістю освітнього процесу у ВВНЗ. Це виражається у фрагментарності наукових досліджень, обмеженому залученні курсантів до наукової роботи, недостатній кількості міждисциплінарних досліджень, а також у слабкому впливі результатів наукової діяльності на формування та перегляд освітніх програм і програм навчальних дисциплін (робочих програм навчальних дисциплін, силабусів). Відсутність чітких механізмів оцінювання впливу наукової діяльності на якість освіти ускладнює ефективне управління освітніми процесами в системі. З огляду на зазначене, постає необхідність у вичерпному аналізі та обґрунтуванні шляхів інтеграції наукової діяльності у систему забезпечення якості освіти ВВНЗ, що і визначає актуальність дослідження.

Аналіз актуальних наукових досліджень і публікацій. Питання щодо змісту понять, системи зв'язків якості вищої військової освіти, впливу на неї інтерактивних педагогічних технологій досліджують учені: О. Заболотний [1], А. Зельницький [1], В. Оліферук [1], О. Чернявський [2], Н. Шабатіна [1] та інші. Дослідження розвитку системи внутрішнього забезпечення якості закладу вищої освіти, особливостей здійснення її процедур та заходів у ВВНЗ здійснюють науковці: М. Ктіторов [3; 4], М. Медвідь [3–6], В. Поляков [5], І. Черніченко [6] та інші.

Ролі наукових досліджень у забезпеченні освітньої діяльності ВВНЗ присвячено праці таких дослідників, як Р. Дзюбчук [7], Г. Капосльоз [7], М. Медвідь [8], В. Мясніков [8], О. Розумний [7], І. Черніченко [8] та інших.

Наявна незначна кількість публікацій, що стосуються тематики якості освіти ВВНЗ. Дослідження з питань виявлення залежності якості освіти ВВНЗ від його наукової діяльності не зустрічаються.

Метою статті є виявлення залежності якості освіти ВВНЗ від його наукової діяльності.

Виклад основного матеріалу. Наукова діяльність вищого військового навчального закладу є не лише чинником престижності, а й ефективним інструментом підвищення якості освіти. Якість освіти залежить від багатьох чинників та залежність може бути різною. В контексті досягнення мети дослідження необхідно сказати про існування щонайменше нормативної залежності. Нормативна залежність – це вид залежності, за якого певна поведінка або стан постає внаслідок впливу певних нормативів, правил або очікувань. Відповідно до таких підкритеріїв критеріїв оцінювання якості освітньої програми, визначених у додатку Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти [9], можемо стверджувати, що наявна нормативна залежність якості освіти ВВНЗ від його наукової діяльності.

Для виявлення залежності якості освіти ВВНЗ від його наукової діяльності зважаймо на такі критерії оцінювання якості освітньої програми, що мають наукову складову:

Критерій 1. Проектування освітньої програми

5. Мета освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку науки, спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою

4. Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники систематично оновлюють зміст освітніх компонентів на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі.

5. Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності за освітньою програмою та закладу вищої освіти.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси

2. Заклад вищої освіти забезпечує доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, потрібних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми, відповідно до законодавства.

Розглянемо згадані положення детальніше.

Мета освітніх програм ВВНЗ та їх програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку науки. Науково-педагогічні, наукові працівники систематично оновлюють зміст освітніх компонентів на основі наукових досягнень. Це означає, що цілі, результати навчання, зміст освітніх компонентів не є статичними, а постійно оновлюються відповідно до сучасних наукових досягнень. Наприклад: з розвитком кібербезпеки в освітніх програмах, робочих програмах навчальних дисциплін, силабусах відображають освітні компоненти або теми із захисту інформації; з появою дронів – відображають освітні компоненти або теми із застосування безпілотних літальних апаратів та засобів радіоелектронної боротьби [10] тощо. Знання – це сукупність сформованих викладачем відомостей, набутих у процесі повсякденного досвіду та проведених наукових досліджень. Проте процес застосування сформованих таких відомостей під час реалізації освітньої програми обговорюється зі стейкхолдерами [4; 11].

Наукові дослідження, пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності за освітньою програмою та ВВНЗ. Науково-дослідна робота, яка ведеться у межах освітньої програми або загалом у ВВНЗ, спрямована на: залучення міжнародного досвіду, стандартів та підходів до освіти і науки; участь у міжнародних науково-дослідних проєктах; публікацію наукових праць у зарубіжних виданнях; співпрацю з іноземними ВВНЗ; розроблення тем, які мають міжнародне значення (наприклад, безпека, оборона, стратегічне

партнерство тощо). Інтернаціоналізація наукових досліджень сприяє підвищенню престижу ВВНЗ, наближенню освітніх стандартів до європейських та глобальних, а також формує сучасне і конкурентне освітнє середовище ВВНЗ.

ВВНЗ забезпечує доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, потрібних для наукової діяльності в межах освітньої програми. Відповідна інфраструктура – це лабораторії, наукові підрозділи, бібліотеки, комп'ютерні класи, спеціалізоване обладнання, технічні засоби, приміщення для проведення досліджень тощо. Інформаційні ресурси – це наукові журнали, бази даних, електронні бібліотеки, доступ до Інтернету, програмне забезпечення для обробки даних, методичні матеріали, необхідні для написання наукових робіт, досліджень, дипломів, дисертацій. Наукова діяльність у межах освітньої програми забезпечується шляхом відповідності змісту наукових досліджень спеціальностям, освітнім програмам, освітнім компонентам, які реалізуються у ВВНЗ, тобто спрямуванням на поглиблення знань, розвиток критичного мислення, інноваційне вирішення прикладних і теоретичних питань у межах підготовки.

За результатами проведеного аналізу ми синтезували основні показники наукової діяльності за критеріями оцінювання якості освітніх програм за спеціальностями: науково-дослідна робота; акт впровадження в освітній процес; співпраця з інозем-

ним ВВНЗ; науковий гурток курсантів; фахове видання. В таблиці 1 наведено приклад реалізації таких показників у Київському інституті Національної гвардії України (НГУ).

Регресійна модель залежності якості освітніх програм від значень основних показників наукової діяльності матиме вигляд:

$$Y = a_1x_1 + a_2x_2 + a_3x_3 + a_4x_4 + a_5x_5 + \varepsilon,$$

де:

Y – якість освітньої програми;

x_1 – індекс науково-дослідних робіт;

x_2 – індекс актів впровадження в освітній процес;

x_3 – індекс співпраці з іноземним ВВНЗ;

x_4 – індекс науковий гурток курсантів;

x_5 – індекс фахових видань;

$a_1...a_5$ – індекси вагових коефіцієнтів;

ε – похибка.

Для визначення вагових коефіцієнтів основних показників наукової діяльності було застосовано метод експертних оцінок. Як експертів, залучено 11 науково-педагогічних працівників експертів Національного агентства забезпечення якості вищої освіти з досвідом оцінювання освітніх програм. Експерти порівнювали важливість кожної пари показників за шкалою Сааті. За результатами нормалізації матриць, розрахунків ваг і перевірки узгодженості суджень отримано вагові коефіцієнти основних показників наукової діяльності (див. таблицю 2).

Таблиця 1

Реалізація основних показників за критеріями оцінювання якості освітніх програм за спеціальностями у Київському інституті НГУ

Показники за критеріями оцінювання якості освітньої програми Спеціальність	Критерій № 1		Критерій № 4	Критерій № 7	
	Науково-дослідна робота	Акт впровадження в освітній процес	Співпраця з іноземним ВВНЗ	Науковий гурток курсантів	Фахове видання
D8 Право	+	+	–	+	+
K1 Державна безпека	+	+	+	+	+
K5 Військове управління (за видами збройних сил)	+	+	+	+	+
K6 Забезпечення військ (сил)	+	+	+	+	+
K9 Правоохоронна діяльність	+	+	–	+	–

Таблиця 2

**Значення вагових коефіцієнтів основних показників наукової діяльності
за результатами експертної оцінки**

Індекс показника	Показник	Індекс вагового коефіцієнта	Значення вагового коефіцієнта
x_1	Науково-дослідна робота	a_1	0,32
x_2	Акт впровадження в освітній процес	a_2	0,14
x_3	Співпраця з іноземним ВВНЗ	a_3	0,26
x_4	Науковий гурток курсантів	a_4	0,08
x_5	Фахове видання	a_5	0,2

Отже, між рівнем наукової активності та якістю освіти у ВВНЗ наявна залежність. Систематична наукова робота не лише підвищує кваліфікацію викладацького складу, а й сприяє формуванню нової генерації військових фахівців з аналітичним мисленням та високим рівнем професійної компетентності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. За результатами аналізу Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, виявлено нормативну залежність якості освіти ВВНЗ від його наукової діяльності та синтезовано основні показники наукової діяльності за критеріями оцінювання якості освітніх програм як-от науково-дослідна робота; акт впровадження в освітній процес; співпраця з іноземним ВВНЗ; науковий гурток курсантів; фахове видання. Визначено регресійну модель залежності якості освітніх програм від значень основних показників наукової діяльності. За результатами експертної оцінки визначено значення вагових коефіцієнтів основних показників наукової діяльності.

Подальші дослідження буде присвячено поглибленому аналізу впливу кожного з показників на якість освітніх програм за допомогою факторного та кореляційного аналізів, а також розробленню інструментів внутрішнього моніторингу якості наукової діяльності у ВВНЗ. Планується апробація запропонованої моделі в умовах реального освітнього середовища з метою підвищення ефективності управління освітніми програмами та вдосконалення системи акредитації з урахуванням специфіки військової освіти.

Список використаних джерел

1. Заболотний О., Зельницький А., Оліферук В., Шабатіна Н. Кадровий потенціал збройних сил і

якість вищої військової освіти: аналіз понять та система зв'язків. *Військова освіта*. 2018. № 2. С. 92–103.

2. Чернявський О. А. Інтерактивні педагогічні технології та їхній вплив на якість вищої військової освіти. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*. 2025. № 2. С. 1191–1202.

3. Медвідь М. М., Ктіторов М. О., Медвідь Ю. І., Поляков В. Ю., Гаврищук М. М., Вишневська Я. А. Залежність розвитку системи внутрішньої забезпечення якості від впровадження досвіду практичної діяльності в освітній процес закладу вищої освіти. *Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки»*. 2023. Вип. 1. С. 13–19.

4. Медвідь М. М., Медвідь Ю. І., Ктіторов М. О. Система внутрішнього забезпечення якості вищого військового навчального закладу: особливості, умови розвитку : монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. М. М. Медвідя. Київ, 2023. 107 с. URL: <http://surl.li/rqbxij> (дата звернення: 27.07.2025).

5. Медвідь М. М. Методика підготовки вищого військового навчального закладу до акредитації за критеріями оцінювання якості освітньої програми № 1 та № 2. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2020. Вип. 1. С. 129–137.

6. Медвідь М. М., Тробюк В. І., Черніченко І. Ю., Д'яченко О. А., Хомякова В. І. Методика розвитку системи внутрішнього забезпечення якості закладу вищої освіти, особливості здійснення її процедур та заходів у вищому військовому навчальному закладі. *Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки»*. 2020. Вип. 3. С. 226–235.

7. Дзюбчук Р., Капосльоз Г., Розумний О. Місце та роль наукових досліджень у забезпеченні освітньої діяльності вищого військового навчального закладу

технічного профілю підготовки. *Військова освіта*. 2017. № 2. С. 57–68.

8. Медвідь М. М., Черніченко І. Ю., Медвідь Ю. І., Колісник І. О., Мясніков В. О. Вплив впровадження інноваційних практик у діяльність вищого військового навчального закладу на розвиток його внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти. *Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки»*. 2021. Вип. 4. С. 29–37.

9. Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 15.05.2024 № 686. URL: <https://surl.li/vrpfhff> (дата звернення: 27.07.2025).

10. Медвідь М., Медвідь Ю., Совінський С., Суцлов Р., Ніконенко А., Пашинський А. Формування компетентностей майбутніх офіцерів військових формувань: закономірності змін підходів у професійній підготовці. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*. 2025. Вип. 2. С. 70–80.

11. Медвідь М. М., Плаксін А. А., Дем'янишин В. М., Власюк В. В., Нетребенко А. О. Методика перегляду змісту освітньої програми вищого військового навчального закладу. *Проблеми правоохоронної та освітньої діяльності*. 2025. № 1. С. 48–58.

References

1. Zabolotnyi, O., Zelnytskyi, A., Oliferuk, V., Shabatina, N. (2018). Kadrovyi potentsial zbroinykh syl i yakist vyshchoi viiskovoi osvity: analiz poniat ta systema zvi-azkiv [Personnel potential of the armed forces and the quality of higher military education: analysis of concepts and system of connections]. *Viiskova osvita*, No 2. pp. 92–103 [in Ukrainian].

2. Cherniavskiy, O. A. (2025). Interaktyvni pedahohichni tekhnolohii ta yikhniy vplyv na yakist vyshchoi viiskovoi osvity [Interactive pedagogical technologies and their impact on the quality of higher military education]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky (Seriiia «Pedahohika», Seriiia «Psykholohiia», Seriiia «Medytsyna»)*. No 2. pp. 1191–1202 [in Ukrainian].

3. Medvid, M. M., Ktitorov, M. O., Medvid, Yu. I., Poliakov, V. Yu., Havryshchuk, M. M., Vyshnevskaya, Ya. A. (2023). Zalezhnist rozvytku systemy vnutrishnoi zabezpechennia yakosti vid vprovadzhennia dosvidu praktychnoi diialnosti v osvitnii protses zakladu vyshchoi osvity [Dependence of the development of the internal quality assurance system on the implementation

of practical experience in the educational process of a higher education institution]. *Visnyk Cherkaskoho universytetu. Seriiia «Pedahohichni nauky»*, Vol. 1. pp. 13–19 [in Ukrainian].

4. Medvid, M. M., Medvid, Yu. I., Ktitorov, M. O. (2023). Systema vnutrishnoho zabezpechennia yakosti vyshchoho viiskovoho navchalnoho zakladu: osoblyvosti, umovy rozvytku [The internal quality assurance system of a higher military educational institution: features, development conditions] : monohrafiia / za zah. red. d-ra ekon. nauk, prof. M. M. Medvidia. Kyiv. 107. URL: <http://surl.li/rqbxij> (accessed: 27.07.2025) [in Ukrainian].

5. Medvid, M. M. (2020). Metodyka pidhotovky vyshchoho viiskovoho navchalnoho zakladu do akredytatsii za kryteriiamy otsiniuvannia yakosti osvitnoi prohramy No 1 ta No 2 [Methodology for preparing a higher military educational institution for accreditation according to the criteria for assessing the quality of the educational program No. 1 and 2]. *Zbirnyk naukovykh prats Uman-skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu*, Vol. 1. 129–137 [in Ukrainian].

6. Medvid, M. M., Trobiuk, V. I., Chernichenko, I. Yu., D'iachenko, O. A., Khomiakova, V. I. (2020). Metodyka rozvytku systemy vnutrishnoho zabezpechennia yakosti zakladu vyshchoi osvity, osoblyvosti zdiisnennia yii protsedur ta zakhodiv u vyshchomu viiskovomu navchalnomu zakladi [Methodology for developing a system of internal quality assurance of a higher education institution, features of implementing its procedures and measures in a higher military educational institution]. *Visnyk Cherkaskoho universytetu. Seriiia «Pedahohichni nauky»*, Vol. 3. pp. 226–235 [in Ukrainian].

7. Dziubchuk, R., Kaposloz, H., Rozumnyi, O. (2017). Mistse ta rol naukovykh doslidzhen u zabezpechenni osvitnoi diialnosti vyshchoho viiskovoho navchalnoho zakladu tekhnichnoho profilu pidhotovky [The place and role of scientific research in ensuring the educational activities of a higher military educational institution of a technical profile of training]. *Viiskova osvita*, No 2. pp. 57–68 [in Ukrainian].

8. Medvid, M. M., Chernichenko, I. Yu., Medvid, Yu. I., Kolisnyk, I. O., Miasnikov, V. O. (2021). Vplyv vprovadzhennia innovatsiinykh praktyk u diialnist vyshchoho viiskovoho navchalnoho zakladu na rozvytok yoho vnutrishnoi systemy zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity [The impact of introducing innovative practices into the activities of a higher military educational institution on the development of its internal system of ensuring the quality of higher education]. *Visnyk Cherkaskoho*

universytetu. Seriia «Pedahohichni nauky», Vol. 4. Pp. 29–37 [in Ukrainian].

9. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro akredytatsiiu osvithnikh prohram, za yakymy zdiisniuietsia pidhotovka zdobuvachiv vyshchoi osvity : nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 15.05.2024 № 686 [On approval of the Regulations on the accreditation of educational programs for the training of higher education applicants: Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 05/15/2024 No. 686]. URL: <https://surl.li/vpfhff> (accessed: 27.07.2025) [in Ukrainian].

10. Medvid, M., Medvid, Yu., Sovinskyi, S., Suslov, R., Nikonenko, A., Pashynskyi, A. (2025). Formuvannia kompetentnosti maibutnikh ofitseriv viiskovykh formuvan: zakonmirnosti zmin pidkhodiv u profesiinii pidhotovtsi [Formation of competencies of future officers of military formations: patterns of changes in approaches in professional training]. *Visnyk Cherkaskoho natsionalnoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho. Seriia «Pedahohichni nauky»*, Vol. 2. pp. 70–80 [in Ukrainian].

11. Medvid, M. M., Plaksin, A. A., Dem'ianyshyn, V. M., Vlasiuk, V. V., Netrobenko, A. O. (2025). Metodyka perehliadu zmistu osvithnoi prohramy vyshchoho viiskovoho navchalnoho zakladu [Methodology for revising the content of the educational program of a higher military educational institution]. *Problemy pravoohoronnoi ta osvithnoi diialnosti*, No 1, pp. 48–58 [in Ukrainian].

Medvid Yuliia

Candidate of Pedagogical Sciences,
Senior Researcher,
leading Researcher of the Scientific
and Organizational Department,
Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine

**DEPENDENCE OF THE QUALITY OF EDUCATION
OF A HIGHER MILITARY EDUCATIONAL
INSTITUTION ON ITS SCIENTIFIC ACTIVITY**

The article, based on the results of the analysis of the Regulations on the Accreditation of Educational Programs for Training Higher Education Applicants, reveals a normative dependence of the quality of education of a higher military educational institution on its scientific activity and synthesizes the main indicators of scientific activity according to the criteria for assessing the quality of educational programs: research work; act of introduction into the educational process; cooperation with a foreign higher military educational institution; scientific circle of cadets; professional publication. A regression model of the dependence of the quality of educational programs on the values of the main indicators of scientific activity is determined. The method of expert assessments was used to determine the weight coefficients of the main indicators of scientific activity. 11 scientific and pedagogical workers who are experts of the National Agency for Quality Assurance of Higher Education and have experience in evaluating educational programs were involved as experts. The experts compared the importance of each pair of main indicators of scientific activity on the Saati scale. Based on the results of matrix normalization, weight calculations, and verification of the consistency of judgments, weight coefficients of the main indicators of scientific activity were obtained.

It was found that there is a relationship between the level of scientific activity and the quality of education in a higher military educational institution. Systematic scientific work not only improves the qualifications of the teaching staff, but also contributes to the formation of a new generation of military specialists with analytical thinking and a high level of professional competence.

Keywords: higher military educational institution, educational activity, scientific activity, quality of education, educational programs, training of future officers.